

Unge grønlandere bidrager til nye indsigter i det sociale arbejde

Et VISO-forløb med antropologisk og psykologisk fokus har givet Grønlanderenheden i Aalborg nye indsigter i, hvordan en gruppe unge grønlandere tænker og føler. Ny spørgeteknik og mere mod til at tale åbent om traumer og tabuer er nogle af enhedens nye indgange til arbejdet med de unge.

Han er en af de unge grønlandere, som har boet i Aalborg i noget tid. Man vil gerne hjælpe og støtte ham – se ham lykkes. Dygtig er han også. Vejen til en god fremtid ligger foran ham. Men hver gang, han hidtil har skullet til at tage de første skridt, er der sket det samme: Han vender rundt i sidste øjeblik.

Han 'går struds,' siger Per Hjelm, projektmedarbejder i Sulisa, som er et socialt beskæftigelsestilbud under Grønlanderenheden til udsatte grønlandere mellem 18 og 30 år.

Udtrykket er selvopfundet og har vundet indpas i hele enheden, fordi det meget præcist udtrykker en situation, rådgiverne kender rigtigt godt.

'At 'gå struds' betyder, at den unge uden varsel pludselig trækker sig fra alting. Det ser ud til at gå godt, alligevel holder han eller hun pludselig op med at komme på sin uddannelse eller sit job. Vi har set det et utal af gange, og det er virkelig frustrerende, fordi det ikke er til at regne ud hvorfor,' siger Per Hjelm.

Modelfoto. VISO fik også kontakt til fodboldklubben Jakip, der er igangsat af unge grønlandere. Klubben samler både studerende og udsatte unge. De fleste er grønlandere, nogle kun halvt, og andre slet ikke. Det er godt at være sammen med andre grønlandere, uden at man skal tænke over, hvilket samfundslag man selv tilhører, siger en af de unge.

Grønlænderenheden er optaget af at finde og sætte gang i de helt rigtige tiltag for de unge grønlandere, men har ofte oplevet at komme til kort.

'Vi havde virkelig brug for at få udvidet vores værktøjskasse. Derfor bad vi VISO om at se på, hvad vi gjorde og prøve at give os nogle nye tilgange,' forklarer Per Hjelms om enhedens henvendelse til VISO.

Grønlænderenheden havde tidligere haft kontakt til VISO i en sag om en enkelt borger, og i den forbindelse blev man klar over, at det også er muligt at få VISO til at yde rådgivning til personalet i forhold til en gruppe af borgere med forholdsvis identiske problemstillinger mv. – en såkaldt gruppesag. Grønlænderenheden efterlyste således bistand til at få nye indgange til arbejdet med gruppen af unge grønlandere.

Modelfoto. De unge vil gerne samles på tværs af skel, når blot det er noget, som alle kan interessere sig for.

Grønlænderenheden

Grønlænderenheden i Aalborg blev oprettet i 2009, fordi der var behov for en særlig indsats i forhold til grønlandske kontanthjælpsmodtagere med problemer ud over ledighed. Det kan være sociale, fysiske og/eller psykiske problemer. I dag bor der i kommunen cirka 300 grønlandere mellem 18 og 65 år, som tilhører målgruppen.

Grønlænderenheden består af seks job- og fire socialcentermedarbejdere og er organisatorisk placeret i Integrationscentret. De har en specialiseret viden og indsigt i grønlandernes kulturelle baggrund og arbejdsidentitet.

SOM MAN SPØRGER, FÅR MAN SVAR

Efter en indledende dialog og afklaring præsenterede VISO en plan for et samlet forløb. Planen havde tre trin, som skulle lede hen til det endelige mål: At styrke grundlaget for Grønlænderenhedens rådgivningsindsats. De tre trin var:

- Fokusgruppeinterviews med enhedens medarbejdere for at afdække, hvad deres spørgsmål og udfordringer i forhold til de unge grønlændere præcist drejede sig om.
- Feltarbejde blandt de unge for at få et indblik i deres tanker og oplevelser omkring mødet med det kommunale hjælpesystem.
- Deltagerobservation, hvor en VISO-specialist skulle sidde med ved medarbejdernes samtaler med de unge.

VISO-specialisterne forventede herefter at have indsamlet tilstrækkeligt materiale til at iværksætte selve rådgivningen, som skulle forløbe over tre dage fordelt over en periode på to måneder. Sideløbende havde Grønlænderenheden lejlighed til at afprøve den nye viden i rådgivningen.

Modelfoto. De unge håber på et brud med den historie, der handler om svigt og overgreb i opvæksten. De vil derfor gerne blive bedre til at tale med andre grønlændere om tabuer og traumer.

Charlotte Sander Humphries, leder for jobcenter Integration, som Grønlænderenheden hører ind under, og Jeppe Bülow Sørensen, leder for socialcentret, skulle tage stilling til planen.

Modelfoto. 'Nogle gange kan jeg komme til at skubbe mig selv væk; du kan jo ikke, du hører ikke til her,' siger en ung grønlander.

'Vi talte om, at det var rigtig mange timer, der skulle bruges på det. Det er jo den slags udgifter, man som leder fokuserer på. Men vi blev også hurtigt enige om, at det var timer, der var godt givet ud. Vi er en specialindsats, og derfor er det godt at blive set på udefra og samtidig få ny viden og rådgivning,' påpeger hun.

Sulisa

Sulisa er et socialt beskæftigelsestilbud under Grønlanderenheden.

Målgruppen er udsatte grønlandere mellem 18 og 30 år i Aalborg. De har forskellige barrierer, der skal overvindes for at kunne komme tættere på arbejdsmarkedet. Eksempler på disse barrierer er misbrug, sproglige vanskeligheder, psykiske problemer og en anden arbejdskultur. Mange af deltagerne i projektet har ofte en kombination af flere udfordringer.

Der er derfor brug for en helhedsorienteret indsats for at få denne gruppe af unge grønlandere gjort parate til arbejdsmarkedet. De unge får tilknyttet en vejleder og/eller en mentor, som kan hjælpe med alt fra at lære byen at kende til at gå med på Borgerservice, ud til et uddannelsessted eller til sparring om økonomi eller familieforhold.

'Og så var det jo gratis. Ud over de timer, vi skulle lægge i det,' siger hun med et skævt smil. At det har været det hele værd, er Charlotte Sander Humphries slet ikke i tvivl om i dag.

'Vi ville aldrig have tænkt på at gå ud og få den viden, som vi fik fra antropologen, som VISO havde tilknyttet som specialist. Hun sad med ved medarbejdernes møder med de unge, og hun interviewede efterfølgende både den unge og medarbejderen individuelt. Det gav os en uvurderlig indsigt i, hvordan de unge tænker.'

VISO-specialisten er Marianne Nøhr Larsen, som også mødte de unge, hvor de færdes til dagligt, og hun inviterede dem eksempelvis til kaffemik i en lejlighed hos en bekendt.

Linda Østergaard Nielsen er jobcenterrådgiver og en af dem, som lod antropologen sidde med ved samtaler.

'Det var bestemt angstprovokerende i første omgang, når man får sat så direkte fokus på sine arbejdsprocesser. Men de unge var vilde med hende, og jeg kunne med det samme mærke hendes etik og integritet, så det blev en rigtig god proces. Også selv om jeg fik at vide, at en af de unge havde sagt, at jeg taler dem ihjel,' griner hun.

Den antropologiske tilgang gav også indsigt i en anden spørgeteknik, som medarbejderne stadig arbejder på at tage til sig.

Det handler om at spørge helt neutralt. Prøve at spørge meget bredt og holde værdiladede ord ude af spørgsmålene, forklarer Linda Østergaard Nielsen.

Det er ikke altid let, men når det lykkes, giver det en langt bedre samtale, er medarbejderne enige om.

Men også en samtale, som er sværere at styre, fordi svarene kan bevæge sig i en helt anden retning, end man havde forventet. Eller håbet.

'Det har betydet, at vi også selv er nødt til at gå ind til en samtale med et mere åbent sind,' siger Per Hjelm.

Modelfoto. Det er nu, der skal sættes fokus på egne styrker og stærke sider. Så fremad mod nye mål og nye horisonter.

PLADS TIL STILHED

VISO-specialistens samtaler med de unge viser, at de unge føler, de støder mod tre store forhindringer i mødet med Grønlænderenheden: Medarbejdernes fokus på en handleplan, som de unge ofte ikke forstår meningen med og rækkevidden af. Mange og ofte uforståelige 'kommunale ord'. Og endelig de unges behov for at tale

om noget andet end det, medarbejderen lige har på dagsordenen. Som én af de unge udtrykte det til VISO-specialisten: 'I bruger alt for mange ord. I skal skære det helt ind til benet, dét I vil sige. Det grønlandske sprog er ikke så fyldt med ord'.

De ansatte har nok tidligere fornemmet, at der gik noget galt i kommunikationen, men det har været svært at gennemskue hvorfor.

'Vores værktøj er dialogen, og når den ikke slår til, bliver man frustreret,' siger Per Hjelm.

Modelfoto. 'Det er godt at være sammen med andre unge, uden at man skal tænke over, hvilket samfundslag man tilhører'. I fodboldklubben kan man danne nye netværk og nye venskaber.

'Vi vil jo gerne sikre os, at de har så bredt et grundlag som muligt at tage stilling ud fra, når vi taler med dem om en handleplan eller andre tiltag. Men vi kan høre på de tilbagemeldinger, der kom fra VISO-specialisten, at de unge simpelthen lukker af på et tidspunkt. De magter ikke så mange ord,' siger Karolina Heidarsdottir Jensen, socialrådgiver i socialcentret.

For disse unge grønlændere handler det om, at der gerne må være pauser i samtalen. Tid til lige at samle tankerne.

'Vi er blevet klar over, at grønlænderne er rigtig gode til bare at være. Det har været en øjenåbner for mig. Jeg skal derfor være mere bevidst om, hvornår jeg skal sige noget, og hvornår jeg ikke skal,' siger Per Hjelm.

'DE TOMME HYLDER'

Modet til stilhed og til bare at være sammen med den unge er også vigtigt, når det handler om at tale om tabuer og traumer. Emner, som de unge gerne vil tale om – og måske også gerne vil have hjælp til at tackle.

Som en anden ung sagde til VISO-specialisten: 'Medarbejderne er rigtig søde til at sige, at vi bare skal spørge om alt. Men det er bedre, hvis det er dem, der spørger os.'

Den rolle vil medarbejderne gerne tage på sig. Men tankerne om, hvordan man griber sådan en snak an, har været mange.

'I den forbindelse var det rigtig vigtigt, at der også var tilknyttet en psykolog til projektet,' siger Linda Østergaard Nielsen.

VISO-specialist og psykolog Susan Møller Jensen, som blandt andet har stor indsigt i og erfaring med mennesker, der har været udsat for traumer og overgreb i deres opvækst, fortalte om, hvordan man bedst kan håndtere de følgevirkninger, som flere af de unge angiveligt havde. Hun fortalte også om, hvordan svigt og overgreb kan resultere i meget ujævne personlighedsprofiler. Et psykologisk fænomen, der kan virke både uforståeligt og frustrerende på omgivelserne.

I SFI-rapporten *Unge i Grønland* (2015) kan man læse, at 53 procent af de unge kvinder og 32 procent af de unge mænd fortæller, at de havde deres seksuelle debut, før de fyldte 15 år. En tredjedel af såvel kvinderne som mændene havde ikke noget ønske om, at der skulle ske noget seksuelt den første gang, de var sammen med en anden.

Linda Østergaard Nielsen fortæller, at mange af de unge har været udsat for overgreb så ofte, at de har lukket af for at overleve. Derfor opstår der så at sige nogle 'tomme hylde' i deres psykiske udvikling. Den viden er vigtig at have med.

De tre medarbejdere erkender, at de har været nervøse for, om de kunne komme til at overtræde en grænse. For hvad kan man tillade sig at spørge om? Og hvornår ved man, om den unge går fra samtalen og har det endnu værre?

'Vi har fået nogle nye redskaber til også at tage den snak. Til at spørge mere fordomsfrit og nysgerrigt. Og når vi nu også har de unges ord for, at de faktisk gerne vil tale om de tungere emner, så er det blevet lettere,' siger Karolina Heidarsdottir Jensen.

'Ja,' supplerer Linda Østergaard Nielsen, 'for det betyder også, at vi kan være med til at styrke dem i, at de ikke er alene. At det er både forståeligt og naturligt, at de reagerer, som de gør. Og at der er mulighed for at få hjælp.'

DET VAR IKKE SÅ TOSSET

Aalborg har i mange år haft grønlandske tilflyttere og et stort netværk af organisationer med fokus på denne gruppe. I løbet af projektet var VISO-specialisten rundt og tale med disse organisationer for også at inddrage deres viden og erfaring med målgruppen.

'Det har været virkelig brugbart at høre, både hvad de kan bidrage med i forhold til vores unge, og hvad de kender til Grønlænderenheden, og hvordan de ser på os. Flere af dem har vi også været i kontakt med siden, og vi har aftalt et tættere samarbejde,' fortæller Linda Østergaard Nielsen.

Grønlænderenheden oplever, at de nye indsigter i de unges tanker og følelser har bidraget til en større afklaring i arbejdet og til nye indgange. Også set fra ledelsesside har projektet været en succes.

'Jeg har været med til alle forløb, og det har givet mig meget ny viden og samtidig en kæmpe energi til det fremtidige arbejde med de unge,' siger Charlotte Sander Humphries.

Per Hjelm går endog så vidt som til at sige, at det er det bedste efteruddannelsesforløb, han har oplevet i sine knapt 30 år som socialrådgiver.

'Selv om der går hverdag i det, så ligger alt det nye i os. Bevidst og ubevidst. Og det bliver brugt hver eneste dag. Det har ikke været så tosset. Sådan sagt på nordjysk, kommer det lunt.'

Og hvad så med den unge mand, som man så gerne vil hjælpe, men som "går struds", selvom mulighederne ligger lige foran ham? Har de fået bedre muligheder for at gennemskue, hvad der går galt for ham og for andre, der også 'går struds'?

'Ja, det var et tema, som vi vendte med psykologen,' fortæller Linda Østergaard Nielsen. 'Hun vurderede, at de trækker sig, når vi så at sige hepper på dem og vil tale om planer for fremtiden. Det har de ikke prøvet før på den måde – og de ved ofte ikke, hvordan de skal håndtere det. De kan have brug for, at tingene gøres meget enkle, at man går mere stille og roligt frem. Én ting ad gangen.'

Nye pejlemærker giver overblik

Med afsæt i den samlede vidensindsamling fandt VISO-specialisterne og Grønlænderenheden frem til syv pejlemærker til brug for arbejdet med de unge grønlændere:

- Lad de unge fortælle, hvad de er optagede af. Stil åbne, enkle og anerkendende spørgsmål. Sådan en dialogform vil give en indgang til motivation og forandring, også når samtalen senere skal drejes ind på handleplaner m.m.
- Tal med de unge om værdier og livet i Grønland i relation til forholdene i Danmark. Lad dem tale om deres opvækst og oplevelser derhjemme. Og om deres savn fra det liv, de har kendt.
- Tal med de unge om tabuer, traumer og misbrug. Det vil de gerne, når de oplever, at det foregår på en forstående og anerkendende måde. De unge skal vide, at man kan have brug for hjælp, hvis man har været udsat for voldsomme oplevelser og overgreb. Og den hjælp skal man som fagperson være klædt fagligt på til at kunne give.
- Vær også sikker på, at de unge forstår alle ord. Selv om de taler dansk, er det ikke nødvendigvis alle ord og begreber, de forstår den fulde mening med. Vær derfor sikker på, at de har forstået meningen med den plan, der bliver lavet for dem hver især. De vil ofte ikke selv fortælle, hvis indsatsen ikke giver mening for dem.
- Sæt sammen med de unge fokus på deres egne ressourcer. Hjælp dem til at finde ind til fortællingen om netop deres styrker og stærke sider.
- Hjælp de unge med at få overblik over det samlede hjælpesystem. Vær opmærksom på, om der kan være behov for støttepersoner og tovholdere.
- Hjælp de unge til at danne netværk med mere ressourcestærke unge. For det vil de rigtig gerne. Og give dem medansvar for, at netværket kommer til at fungere.

Modelfotos: Personerne på billederne har ingen relation til artiklen.

Foto: Lars Horn/Baghuset